

BOEKEN

Anne Helene Gjelstad Big Heart, Strong Hands

Dewi Lewis Publishing, €35

Vrouwen zijn sterker dan mannen. Het is wetenschappelijk bewezen. Toch lijkt het er in de hedendaagse maatschappij op dat het tegenovergestelde waar is. Hier kunnen we met name beeldvorming in reclame en Hollywood de schuld van geven, maar ook kunstenaars hebben er een handje van om vrouwen als beeldschone godinnen neer te zetten en mannen als ijzersterke bikkels. Laten we de rollen daarom eens om-draaien, zal de Noorse fotografe Anne Helene Gjelstad gedacht hebben. Zij ging op zoek naar sterke vrouwen, robuuste exemplaren die tegen een stootje kunnen. Deze vond zij in overvloed op de Estse eilanden Kihnu en Manija in de Baltische Zee. Daar zijn de vrouwen namelijk de baas en gezien hun geografische ligging - geïsoleerd van het vaste land - is die rolverdeling al decennialang hetzelfde. De oudste vrouwen zijn de baas, terwijl hun echtgenoten de zeeën bevaren. In haar boek Big Hearts, Strong Hands krijgen we een interessant kijkje in het leven van deze vrouwen en hun alledaagse bezigheden. We leren ze kennen: Puli en Vanajüri Anni, Põllu Marta en Vahtra Helju, om er maar een paar te noemen. Wat ze dragen, hoe hun huis eruitziet, wat ze koken en hoe ze hun routines inrichten: als een vlieg aan de muur fotografeerde Gjelstad hun leven, terwijl ze ook de tijd nam om prachtige portretten van de vrouwen te maken en hun rustgevende leefomgeving op indrukwekkende wijze vast te leggen. Ook als je eigenlijk niet geïnteresseerd bent in hun levens zijn de beelden toch meeslepend vanwege de barre omstandigheden waarin ze leven. Uit de interviews leren we veel over wat hun leven zo speciaal maakt, maar ook over de historie van de Sovjet-Unie, hun cultuur en bijbehorende rituelen en wat de nieuwe generaties te wachten staat. Het is maar een kleine gemeenschap op de eilandjes kleiner dan Texel, maar wel eentje die het bewonderen waard is. We zijn blij dat Gjelstad ze heeft vast weten te leggen voordat ze er wellicht over een paar decennia niet meer zijn.

Giulio Di Sturco Ganga Ma

Gost Books, € 44

Je hebt lange-termijnprojecten en je hebt lánge-termijnprojecten in de fotografie. De fotografische reis van de Italiaanse fotograaf Giulio Di Sturco valt zeker in de categorie van de zeer lange-termijnprojecten. Hij fotografeerde gedurende niet minder dan een volledig decennium de effecten van vervuiling, industrialisatie en het immer veranderende klimaat op de belangrijkste rivier van India: de Ganges. Voor dit project bekeek Di Sturco niet een bepaald gedeelte van de rivier, maar volgde hij deze vanaf haar bron in het Himalayagebied, door het noordoosten van India tot aan de Golf van Bengalen in Bangladesh, gedurende haar volledige 2525 kilometer. Het is een immens project waar de Italiaan in 2007 aan begon, toen hij 28 jaar oud was. Nu hij bijna veertig is publiceert hij Ganga Ma (Moeder Ganges), een portret van een rivier. "Mijn hoofdrolspeler is niet-menselijk, maar ik heb besloten deze wel als zodanig te benaderen", legt hij uit. "Daarom heb ik er bij het vastleggen van de Ganges voor gekozen om deze te documenteren alsof ik het menselijke leven aan het volgen was." De beelden lopen uiteen van adembenemende vergezichten over de rivier en de bouwwerken die er deel van uitmaken tot de mensen waarvoor deze van levensbelang is, en uiteraard de gevolgen van wat zij met de waterstroom doen. Waar de beelden ook zijn gemaakt, Di Sturco lijkt overal hetzelfde licht te hebben gevonden, wat de beelden uniform maakt ongeacht het onderwerp. Zo vormt het boek een geheel dat zeer prettig weerkijkt, mede vanwege de uiteenlopende spelers. Pas wanneer je beseft dat het eigenlijk allemaal om de rivier draait begrijp je waar deze allemaal mee te maken krijgt en waarom de Ganges het zo zwaar te verduren heeft. Ganga Ma is daarom als een metafoor voor de menselijke strijd met de natuur; een gevecht zonder winnaar.

Phil Penman Street

Glitterati Editions, € 55

Dat straatfotografie bij lange na niet altijd spontaan hoeft te zijn bewijst Leica-ambassadeur Phil Penman met zijn laatste boek Street. Net zomin als dat het genre enkel over onbekende mensen die nietsvermoedend met hun eigen leven bezig zijn hoeft te gaan. Integendeel, Penman heeft een heel hoofdstuk aan wereldberoemde sterren gewijd die hij in New York tegen is gekomen. Hoewel dat enigszins klinkt alsof hij ze zonder voorbedachte rade tegen het lijf liep, is dat niet het geval. Voor Penman is straatfotografie ook het opwachten van een onderwerp en deze 'op straat' fotograferen. Hij weet precies waar een bepaald persoon - zoals Michael Jackson of Britney Spears - is en weet haast een relatie met hen op te bouwen als dé persoon die hen altijd op een 'onverwacht' moment weet vast te leggen. De andere twee hoofdstukken in Street zijn wel gewijd aan 'de stad die nooit slaapt' zelf. In 'inwoners' zien we échte New Yorkers, van haastige bankiers tot optredende straatmuzikanten en van vieze zwervers tot opgetutte huisvrouwen. Terwijl sommigen niet van Penmans bestaan af hebben geweten, staan anderen klaar voor de camera. Ze zetten daadwerkelijk hun beste beentje voor om door deze straatfotograaf vereeuwigd te worden. Voor Penman komen al deze onderwerpen samen in een stad die hij omschrijft als een 'levend organisme', eentje waar hij al meer dan twintig jaar rondstruift op zoek naar haar kern. Het is wellicht niet de vorm van straatfotografie waar iedereen van houdt en het hangt nauw samen met paparazzigedrag, maar het is niettemin échte en oprechte fotografie. In het laatste hoofdstuk 'stad' staat de architectuur van de stad centraal, met haar ontzagwekkende wolkenkrabbers en groezelige achterafstraatjes. Er zijn tegenstelling te over in het werk van Penman, wat het des te interessanter maakt.

Lene Marie Fossen The Gatekeeper

Kehrer Verlag, € 45

Soms zijn het de moeilijkste onderwerpen die de meest aangrijpende fotografie tot gevolg hebben. Denk aan de verwoestende effecten van een oorlog of het overlijden van een dierbare. Voor de Noorse fotografe Leen Marie Fossen was een eetstoornis de reden voor het maken van een serie zelfportretten. Toen zij pas tien jaar oud was probeerde ze de tijd stil te zetten en haar puberteit tegen te houden door te stoppen met eten. Hoewel ze bewust was van deze keuze en haar innerlijke strijd tentoonstelde door haar uiterlijke veranderingen vast te leggen, kon ze het conflict dat zich in haar hoofd afspeelde niet tegengaan. De foto's in *The Gatekeeper* zijn daar schokkende getuigen van; even mooi in techniek als gruwelijk in onderwerp. We zien een ernstig uitgemergd meisje, bijna enkel een skelet. De meeste foto's zijn zwart-wit, wat zeker bijdraagt aan de duistere toon van het boek. Ze poseert in lege kamers en speelt met beweging, alsof haar ziel langzaam weg aan het vagen is. Meestal is ze enkel gekleed in een doek, als een geest. *The Gatekeeper* is zeker geen boek om voor het slapengaan nog even door te bladeren, noch om op je koffietafel neer te leggen. Daarvoor zijn de beelden gewoonweg te confronterend. Maar ze zetten je wel aan het denken; over geestelijke gezondheid en psychische klachten. Over het leven en de dood. Want helaas is de maakster nu overleden. Op slechts 33-jarige leeftijd verliet Marie Fossen ons vorig jaar oktober, met slechts één wens: dat mensen haar werk zouden zien. Het fotoboek is daarmee net zoveel een hommage als een zelfportret, hoewel zij het eindproduct nooit heeft mogen aanschouwen. Anorexia werd uiteindelijk haar noodlot - het is de dodelijkste psychische aandoening ter wereld. Als *The Gatekeeper* daar op enige manier de aandacht op kan richten, heeft het hopelijk toch nog een positief effect.

Rohina Hoffman Hair Stories

Damiani, € 25

Hoofdhair, iedereen heeft (of had) het. Terwijl de een er iedere dag druk mee in de weer is, zit het bij de ander al goed wanneer ze uit bed stappen. Sommigen maken zich druk om een 'bad hair day', voor velen is de 'look' alsof het ze niets uitmaakt juist erg belangrijk. Maar wat je stijl ook is, het is onmiskenbaar dat haar kracht bevat. Een ondefinieerbare kracht, maar eentje die bijdraagt aan je uitstraling, gevoel en voorkomen. Van dat feit was de Indiaans-Amerikaanse fotografe Rohina Hoffman al op jonge leeftijd bewust. Toen zij pas zeven jaar oud was werden haar twee paardenstaartjes op ruwe wijze afgeknipt, waardoor ze een aantal jaar met kort haar door het leven moest. Dit trauma - ze had het gevoel een deel van haar identiteit kwijtgeraakt te zijn - is haar hele leven bijgebleven en is de inspiratiebron voor haar boek *Hair Stories*. Voor de gelijknamige serie heeft zij een diverse selectie vrouwen van alle leeftijden gefotografeerd en geïnterviewd over hun complexe relatie met hun haar. Zij deed dit niet in een studio, maar bij de mensen thuis. Op die manier probeerde Hoffman zo natuurlijk mogelijke portretten te maken en ze tijdens hun gesprekken op hun gemak te stellen. Het resulteerde in sprekende foto's en intieme dialogen over de unieke kenmerken van haar. Uiteraard focuste ze zich bij het maken van de portretten op de kapsels van haar onderwerpen, waardoor op sommige foto's niet eens een heel gezicht te herkennen is. Ze speelde met licht, schaduw, zon, reflecties en verschillende beeldhoeken om zo de diversiteit van haar geïnterviewden naar voren te laten komen. De verschillende lagen van haar project zijn goed te zien in dit boek, evenals de spontaniteit waarmee ze deze krachtige vrouwen heeft vast weten te leggen. *Hair Stories* zou het zeker goed doen als leesmateriaal in een kapsalon, maar heeft als fotografisch boek nog zoveel meer te bieden.

Alex Llovet Beware of the Dog

Ediciones Posibles, € 35

Ouder worden is een thema waar menig fotograaf zijn hoofd over gebroken heeft. Uiteraard is het over een lange periode in beeld brengen van iemands leven een treffende methode en wellicht de enige die het concept daadwerkelijk kan grijpen, maar veelal blijft het bij een concept. Daar is de Spaanse fotograaf Alex Llovet mee aan de slag gegaan. Tussen 2014 en 2017 reisde hij met zijn familie - zijn vrouw en twee dochters - door Engeland, Frankrijk, Marokko en thuisland Spanje en legde naast de landschappen zijn naasten vast. Het resulteerde in zijn boek *Beware Of The Dog*, naar een omgevallen waarschuwingsschild dat hij ergens tegenkwam en vastlegde. Volgens Llovet zijn de foto's een verslag van 'een reis naar volwassenheid, een transitieperiode waarin verlangen, het idee van de dood en de littekens opgelopen in het leven' samenkomen. Op de foto's in *Beware Of The Dog* is dit niet duidelijk te zien, wat het typisch een fotoboek maakt waarbij de context van even groot belang is als de beelden zelf. Dit is echter lastig te ontdekken, want er staat geen geschreven woord in het boek. Je moet het voelen, beleven en het verhaal achter de beelden zelf bedenken. Sommige foto's zijn zo doorsnee dat ze enkel in een familiealbum plaats zouden hebben, terwijl anderen een bepaalde spiritualiteit uitstralen waar je vanzelf wat achter gaat zoeken. Als het Llovet's bedoeling was ons met *Beware Of The Dog* aan het denken te zetten, dan is hij daar zeker in geslaagd, hoewel sommige kijkers daar geen zin in zullen hebben en de onduidelijke samenhang van de beelden eerder storend zullen vinden. Maar bedenk je dan dat Llovet vragen stelt als 'hoe ver kan fantasie de leegte tussen het onverklaarbare en het onbekende vullen' en je weet met wat voor soort fotograaf je te maken hebt. Voor de dromers.